

ticky sformulované v prednáške prof. Wolfganga Eichhorna z NDR. Bola venovaná rozboru historických a sociálnych dimenzií ľudskej existencie. I táto prednáška bola predmetom živej diskusie. Diskutovalo sa predovšetkým o probléme sebadeterminácie, o vzťahu prírodného a spoločenského, ako aj o vzťahu medzi historickým determinizmom a slobodnou aktivitou ľudí.

Na druhý deň odzneli prednášky prof. Kipp era z Münsteru *Človek ako jazyková bytosť* a prednáška prof. Duricza z Viedne *Problém slobody*. Diskusia k obidvom prednáškam nevyústila do všeobecne prijatých stanovísk. Išlo v nej skôr o vyhranenie a presnejšiu formáciu jednotlivých problémov.

Záverčnú prednášku predniesol prof. H. D. Klein. Zhrnul v nej problematiku, o ktorej sa diskutovalo a pokúsil sa o typológiu stanovísk formulovaných k diskutovaným problémom. Zároveň sa usiloval zdôvodniť produktívnosť transcendentalistických tradícií pri riešení dnes aktuálnych problémov.

Posledná časť seminára bola venovaná diskusií o tematickom zameraní nasledujúceho stretnutia, ktoré bude v júni 1988. Po dlhšej diskusií sa rozhodlo, že nasledujúce stretnutie bude venované problematike pojmu individuálne. Bližšie vymedzenie témy si vyhradil usporiadatelia.

František Novosad

SEMINÁR O VÝSKUME DEJÍN FILOZOFICKÉHO MYSLENIA NA SLOVENSKU

Vedecký seminár *Dejiny filozofického myslenia na Slovensku v rokoch 1900—1948* usporiadal ÚFaS SAV v dňoch 26.—27. 10. 1987 v DVP SAV v Smoleniciach.

Seminár za účasti vedeckých pracovníkov SAV, ČSAV a vedecko-pedagogických pracovníkov ÚML vysokých škôl a VPA KG otvoril Akademik Vl. C i r b e s. V svojom úvodnom slove zdôraznil potrebu a nezastupiteľnosť marxisticko-leninskej historickej analýzy filozofického myslenia na Slovensku v tak významnom a na revolučné udalosti bohatom období, aké predstavujú roky 1900—1948. Akademik Vl. Cirbes ďalej upozornil na niektoré závažné teoreticko-metodologické aspekty historického výskumu, ktoré je pri syntetizujúcom pohľade na skúmanú problematiku nevyhnutné brať do úvahy: je potrebné brať zreteľ najmä na historické špecifikum slovenského spoločenského prostredia, v ktorom sa formovalo vedomie predstaviteľov filozofického myslenia na Slovensku. Ďalej rešpektovať pri analýze historických postáv moment celostnosti, ako i momenty všeľudského a triedneho, potrebu pracovať s diferencovaným kritériálnym aparátom pri práci na syntéze a zohľadniť požiadavku vyššej úrovne zovšeobecnenia, začlenenia osobnosti do kontextu historického procesu.

S úvodným referátom *Myšlienkové prúdy na Slovensku v prvej polovici 20. stor.* vystúpil čl. kor. J. B o d n á r, DrSc. (ÚS SAV). Oboznámil plénum so súčasným stavom rozpracovanosti problematiky riešenia ČÚ ŠPZV IX-3-4/04, ktorej súčasťou — oponentúrou dielčej etapy, bol i predmetný seminár. Ako konštatoval zodpovedný riešiteľ čiastkovej úlohy, prvý zväzok syntetických dejín filozofického myslenia na Slovensku by sa mal v krátkom čase dostať do knižnej distribúcie. Práce na druhom zväzku pokročili natoľko, že už je pripravená maketa jeho prvých dvoch častí, v ktorých je analyzovaný vývin filozofického myslenia u nás do roku 1948.

Jedným z cieľov seminára bola oponentúra nosných výsledkov — poznatkov z výskumu, prezentovaných v jednotlivých rozboroch, druhým mimoriadne dôležitým cieľom vedeckého podujatia, ako uviedol J. Bodnár, bolo analyzovať niektoré zatiaľ ešte stále otvorené teoreticko-metodologické otázky, súvisiace s marxisticko-leninskou analýzou jednotlivých období, osôb, filozofických postojov, formujúcich sa v zložitých etapách ideovej konfrontácie, ale i so samotným rozvojom marxisticko-leninskej filozofie ako v prvej polovici nášho storočia, tak aj v ďalších troch desaťročiach. Tejto problematike — problematike rozvoja marxisticko-leninskej filozofie po roku 1948, bola na seminári venovaná osobitná pozornosť. Príspevok J. Bodnára bol cielene orientovaný na analýzu teoretických a metodologických aspektov výskumu myšlienkových prúdov u nás v tomto storočí. Ako zdôraznil J. Bodnár, úlohou riešiteľského tímu pri práci na druhom zväzku syntetických dejín je „z pozície marxizmu-leninizmu analyzovať nielen nemarxistické myšlienkové prúdy, diela, osobnosti, ale aj myšlienkové postoje, diela tých predstaviteľov, ktorí z marxistických pozícií svojimi prácami u nás prezentovali marxisticko-leninskú filozofickú tvorbu. To nevyhnutne znamená, že náš historicko-filozofický rozbor musí zahrňovať konfrontáciu, hodnotenie východísk, z ktorých bola vedená kritika nemarxistických smerov, názorov, diel, ale i teoretických a metodologických východísk, na báze ktorých sa u nás rozvíjala marxistická filozofická vlastná tvorba.“ V tejto súvislosti rozvíjal autor ďalej myšlienku, že náš historicko-filozofický výskum musí stavať na teoretickej a metodologickej báze marxizmu-leninizmu, na myšlienkovom odkaze klasikov, na jeho ďalšom tvorivom rozvíjaní v súlade s pokrokom v oblasti spoločenskovedného a prírodovedného výskumu, v oblasti spoločenskej praxe. Je tiež potrebné brať do úvahy i „faktor interpretácie“ myšlienkového odkazu klasikov a v predpokladanom súlade s ním aj nového poznatkového materiálu z oblasti vedy, resp. praxe. „Ani historik filozofie sa nemôže vyhnúť tomuto faktoru interpretácie: je tak povediac, preukazom“ jeho úrovne schopností osvojiť si teoretickú a metodologickú výbavu marxizmu-leninizmu i dokladom toho, ako je obmedzený s dobovými i súčasnými trendmi v rozvoji vedy, s triednymi, sociálnymi, kultúrnymi faktormi, ktoré tento rozvoj determinujú“, zdôraznil vo svojom výstupe J. Bodnár.

Medzi fažiskové príspevky vedeckého seminára sa radí vystúpenie doc. PhDr. V. Plevzovej, CSc. (KMLFFUK) ktorá sa v referáte *Filozofia davistov* zaoberala filozofickými otázkami v súvislosti s prínosom davistov v časovom úseku, chronologicky vymedzenom rokmi existencie I. ČSR. V príspevku sa autorka zamerala na tie otázky, ktoré sú naliehavo nastoľované v súčasnej etape rozvoja nášho vedeckého myslenia, pretože sa týkajú rozhodujúcich stránok koncepcie dejín ideologickej nadstavby vôbec a miesta tvorivej revolučnej inteligencie v nej na poprednom mieste. V. Plevzová vo svojom vystúpení akcentovala potrebu zintenzívnenia a prehĺbenia výskumu problematiky DAV-u cez prizmu historicko-filozofickej optiky v celej jej dialektickej zložitosti, mnohotvárnosti a protirečivosti. Je potrebné a nevyhnutné, zdôraznila autorka referátu, venovať v dejinne filozofickom výskume pozornosť tým otázkam, ktoré potvrdzujú neobyčajný prínos DAV-u i davistov ako v dejinách nášho revolučného hnutia, tak i v dejinách filozofického myslenia na Slovensku v medzivojnovom období.

S príspevkami na vedeckom seminári vystúpili i ďalší riešitelia čiastkovej

úlohy ŠPV a spoluautori druhého zväzku syntetických dejín. Pre limitovanosť priestoru uvádzame aspoň názvy ich príspevkov synopticky: *Filozofia na Univerzite Komenského* — PhDr. V. Bakoš, CSc., *Filozofia kritického realizmu na Slovensku* — PhDr. T. Pichler, CSc., *Marxistická kritika ideovej koncepcie M. Hodbu* — PhDr. K. Kollár, CSc., *Marxisticko-leninské filozofické myslenie v období protifašistického a národnoslobodzovacieho zápasu v rokoch 1938—1944* — PhDr. D. Smreková, CSc.,

Záver vedeckého seminára bol venovaný vecnej a tvorivej diskusii, ktorej predmetné jadro tvorili metodologické problémy výskumu filozofického myslenia na Slovensku po roku 1948 ako predpokladu ďalšej etapy práce na druhom zväzku syntetických dejín, z ktorej vyplynul rad poznatkov a doporučení pre riešiteľský kolektív.

Ako sme už spomenuli, súčasťou vedeckého podujatia bola oponentúra čiastkovej etapy riešenia úlohy ŠPZV IX-3-4/04. V záveroch oponentskej komisie, ktorá pozitívne hodnotila predložené materiály riešiteľského tímu, ako z hľadiska problémového záberu, tak kvality spracovania, bola konštatovaná požiadavka pokračovať v dejinne filozofickom výskume i v ďalšej etape so zreteľom na vývoji filozofického myslenia na Slovensku po roku 1948.

Karol Kollár

SEMINÁR O SÚČASNÝCH NEMARXISTICKÝCH KONCEPCIÁCH ČLOVEKA

V dňoch 27.—28. X. 1987 usporiadal Ústav filozofie a sociológie SAV v Domove vedeckých pracovníkov v Smoleniciach vedecký seminár na tému *Súčasná nemarxistická koncepcia človeka* za účasti vedeckých pracovníkov zo spoločenskovedných pracovísk SAV, vedecko-pedagogických pracovníkov vysokých škôl a ústavov marxizmu-leninizmu.

Člen kor. SAV D. Kováč, DrSc. (ÚEPs SAV) v úvodnom referáte nazvanom *Projekty komplexného výskumu človeka* zameral svoju pozornosť na historické a metodologické aspekty komplexného výskumu človeka. Exkurzom do histórie autor poukázal na proces tematizácie problému človeka v rámci vedných disciplín a na následnú systematizáciu vedy zo zorného uhla komplexného výskumu. Aby mohol autor vykresliť mnohodimenzionálnosť človeka, siahol po deskriptívnej metóde modelov. Ich komparáciu upozornil na prednosti a nedostatky jednotlivých modelov a vyslovil zároveň pochybnosti voči metóde ako takej, vyplývajúcej z disproporcií medzi chápaním človeka ako mnohoúrovňovej reality a želanou komplexnosťou.

PhDr. T. Pichler, CSc. (ÚFS SAV) vystúpil s príspevkom *Nové aspekty chápania človeka v súčasnej filozofii na Západe*. Príspevok zachytáva a zhodnocuje kontúry myšlienkového pohybu súčasného nemarxistického myslenia, hľadajúceho alternatívne, nešpecifické, neinštrumentalistické formy vedenia a racionality na pozadí kritickej reflexie vzťahu človeka k „technologickému dobe“, ako aj vzťahu, ba kriticky tematizovanej hierarchie medzi vedcom — špecialistom a laikom.

PhDr. D. Smreková, CSc., (ÚFS SAV) pokračovala v programe referátom s názvom *K problému človeka v súčasnej francúzskej filozofii*. Z filozofických smerov „prosperujúcich“ vo Francúzsku nachádza autorka formuláciu problému človeka na pozadí sociálno-historickej situácie a v spôsobe jej rozvíjania z pozícií kritiky rozumu a vedy ako i skúmania človeka, vyčleneného